

ԱՌԵՏԱԲԵՐ

«Ա.Ա. ԵՍ ԶԵՁԻ ՄԵՐ ՈՒՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՆՎԵՏԻՍ ԿՈՒՏԱՍ» : ՂՈՒԿ. Բ. 10

ՀԱՏՈՐ 34.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ. ՅՈՒՆԻՍԻ 25. 1876

Թիի 4

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Աղօթքի եօթնեակ : — Բոլոր աշխարհք Քրիստոսի համար : — Քրիստոնեութիւնը յորձում կը կայանայ : — Ծանուցում, Սուրբ գիրքէն խօսքեր տղայոց համար : — Ուղղիչ զօրութիւն մը : — Զերմ : — Քրիստոնեութեան ծագումը : — Աշխարհի մեծ զանգակները : — Ճանճ : — Սուրբ օրը և Լոյս : — Ապօրինաւոր ամուսնութեան Թոյլտուութիւն : — Քաղաքական լուրեր : — Երկամտական և առեւտրական :

Ա.Գ.ՌԹՔԻ ԵՌԹՆԵԱԿ

ԱՆԿԻՒՐԻՍՅՈՒՆԻ գրութեամբ նամակէ մը կը տեղեկանանք որ իսթանպուլի մէջ տարեգլխոյ աղօթքի եօթնեակին աւանդ, իբր 400 անձինք եկած են Բողոքական եղբարց աղօթքի ժողովներուն : Ուրախութեամբ կը լսենք որ մեր եղբայրներն իսթանպուլի մէջ առանց հոլութիւն ալ այնպիսի մեծ և յաջող ժողովներ կ'ընեն : Կը խնդրենք Աստուծոյ շուտով զրկել վերոյշեալ եղբարց հովիւ մը որուն կարօտ են և սրտանց կը փափարին :

Ուրախ պիտի ըլլանք, եթէ բարեկամք մեզի իմացնեն թէ յիշեալ տարեգլխոյ աղօթքի ժողովները ուրիշ տեղեր ալ ինչպէս կատարուեցան :

ԲՈԼՈՐ ԱՇԽԱՐՀՔՔԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՄԱՐ

Քրիստոսի զինուորներուն խառնուսի աղաղակն ըլլալու է, «Բոլոր աշխարհք Քրիստոսի համար» : Ոչ անոր մէկ մասը, այլ բոլորը, ոչ Թուրքիա կամ Եւրոպա միայն, այլ մեր մեղապարտ երկրին ամէն կողմը, քանզի երկրիս ամէն մասը միևնոյն անիծից տակ է, և, իր յանցաւոր բնակիչներուն հոգևոր լուսաւորութեանը և նորոգութեանը համար, նոյնչափ կարօտ է Աւետարանին : Ամէն Քրիստոնեայ և ամէն եկեղեցի այս հոգևով ջանալու է Աւետարանը տարածել : Եթէ այսպէս չեն ընել, հակառակ դործած կ'ըլլան մեծի

նպատակի չարչարանայ և մահուան Քրիստոսի որ ըսաւ, «Ես ալ երբոր երկրէն բարձրանամ, ամէն ալ ինծի պիտի քաշեմ» (Յովհ. ԺԲ. 32) : Իբրև Քրիստոնեայ պարտինք աւելի խորին կերպով զգալ աշխարհի կարօտութիւնը և Քրիստոսի աշխարհք դալուն նպատակը, որպէս զի յորդորունք երթալով աւելի ջանալու և աւելի եռանդագին աղօթելու : Մեր դուժը և անձնուրացութիւնը շարժելու համար պարտինք ոչ միայն յիշել թէ այս կորստական աշխարհք կարօտ է Քրիստոսի և Քրիստոս զաշխարհ փրկելու համար եկաւ, այլ և թէ նոյն ինքն Քրիստոս կը սպասէ տեսնել «իր անձին աշխատութեան պատուը, և կշտանալ» (Ես. ԾԳ. 44) :

ՔՐԻՍՏՈՆԵՒԹԻՒՆԸ ՅՈՐՈՒՄ ԿԸ ԿԱՅԱՆԱՅ

Քրիստոս աշխարհք եկաւ մարդոց խորհիւ զգալ և գործել սորվեցնելու, և մեզի օրինակ տուաւ : Բայց մարդիկ, փոխանակ Քրիստոսի պէս խորհելու, զգալու և գործելու, Քրիստոսի վերաբերեալ քանի մը դէպքերու, զորօրինակ անոր ծնանելուն կամ համբաւնալուն, օրերը տօնել սորվեցան : Փոխանակ բռնելու անոր քարոզին պատուէրները զոր լեռան վրայ տուաւ (տես Մտթ. Ե. 2. Է.) մարդիկ կը պատուեն լեռը ուր այն քարոզը տրուեցաւ, և այն քարոզը յիշող Աւետարանի ծննդեան օրը : Քրիստոս ջանաց սուրբ ընել զմեզ, իսկ մենք փոխանակ սուրբ ընելու զմեզ, սուրբ ըրինք երկիրը ուր Քրիստոս ապրեցաւ, սուրբ ըրինք խաչափայտը որուն վրայ Քրիստոս գամուեցաւ, սուրբ ըրինք գէրեզմանը ուր Քրիստոս թաղուե-

ցաւ : Վերջապէս ասոնց նման սուրբ բաներ շատ ունինք, բայց սուրբ անձինք՝ շատ քիչ : Եթէ սուրբ համարուած անձինք կան, անոնք ալ մեռած են :

Կը պատմուի որ Քրիստոս այրի մը մէջ ծնաւ, և այս այրը կը պաշտուի այսօր, նա մահաւանդ նոյն իսկ եղերն ու էջերը որ այն այրին մէջ դրաւ նուեցան : Քրիստոս կնոջ մը ծնաւ, և այն կինն ալ կը պաշտուի այսօր : Քրիստոս մայրն ամուսին մը ունէր, այս ամուսինն ալ կը պաշտուի այսօր : Քրիստոս խաչի մը վրայ մեռաւ, այն խաչն ալ կը պաշտուի այսօր : Քրիստոսի վերաբերեալ ինչ նշխար կամ մտայորդ որ ցուցուած է, երկրպագութեան նիւթ եղած է, և ուստադնացութիւններ կ'ըլլան անոր : Մարդիկ կարեւոր համարած են մահաւանդ գիտնալ թէ արդեօք Քրիստոսի մարմինը կ'ուտեն, քան զիտնալ թէ արդեօք անոր խորհուրդները և գաղափարներն ունին, աւագ, ուղած են զՔրիստոս ընդունիլ իրենց ստամոքսին քան թէ իրենց սրտին մէջ :

Այսպիսի կրօնք մը ոչ ապաքէն Քրիստոնեութեան պարագաներուն կրօնքն է, քան թէ էութեանը : Այս ընթացքով մարդիկ ոչ ապաքէն բարոյապէս ի դերեւ կը հանեն Քրիստոսի աշխարհք դալուն նպատակը, որ էր աղաւել զմարդիկ ի մեղաց : Քրիստոնեութիւնը չի կայանար օրեր տօնելու, տեղեր կամ նշխարներ պաշտելու, կամ մարմնաւոր շարժումներ ընելու մէջ, այլ կը կայանայ մեր խորհուրդներուն և զգացումներուն որպիսութեանը մէջ : Մենք պաշտելու չենք Քրիստոսի մասը կամ խաչը, այլ զնոյն ինքն Քրիստոս : Հարկ չէ որ մենք ուտենք, խմենք, հագնինք Քրիս-

տոսի պէս, այլ հարկ է որ անոր նմանով ըլլանք հոգւով լե վարուք: Ապա ուրեմն ի՞նչ ահաւոր է անոնց վիճակը որ Քրիստոսի կենաց այլեայլ դէպքերը յիշեցնող օրերը տօնելով, և Քրիստոսի վերաբերեալ մնացորդներ պաշտելով դո՛ւք կ'ըլլան, բայց վարուք անոր նման չեն, ոչ ալ անոր պատուիրանքը կը պահեն: Քան զայս մեծ ի՞նչ պատրանք կրնայ ըլլալ:

Այս խորհրդածութիւններն առինք Ամերիկա հրատարակուած թերթէ մը, բայց մեր ընթերցողներն անտարակոյս պիտի կարծեն թէ այս խօսքերը վերաբերութիւն ունին յատկապէս այս երկրին, ուր Քրիստոնէութիւնը կը կայանայ մեծաւ մասամբ, ոչ այնչափ այնպէս ապրելու և գործելու մէջ, ինչպէս Քրիստոս ապրեցաւ և գործեց, որչափ Քրիստոսի կենացը և մահուան վերաբերեալ քանի մը արտաքին պարագաներու յիշատակը տօնելու մէջ:

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ

ՍՈՒՐԲ ԴԻՐԻԷՆ ԽՕՍԲԵՐ ՏՂԱՅՈՅ ՀԱՄԱՐ

Կոստանդնուպոլիս, Ամերիկան խան, կը տպագրուին և մօտեցաւ պատրաստ պիտի ըլլան հրատարակուելու Մուրք գիրքէն համարներ, տարւոյն իւրաքանչիւր կիրակիին համար, որպէս զի տղայք բերնուց սորվին զանոնք: Այս համարները կ'երակնօրեայ դասերուն վերաբերութիւն ունին, և տպուած են դուռնաւոր թանաքով (Գրեթե) ճերմակ ստուար թուղթերու վրայ, որ տարւոյն շաբաթներուն թաւով, 52 հատ են: Այս 52 հատին միանգամայն գինը 2½ դահեկան է:

ՈՒՂՂԻՉ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Երբ ջինջ եւ պայծառ գիշեր մը աչքերդ գէտ յերկինս վերցնելով գեղեցիկ կապոյտ երկնակամարը կը զննես, ի՞նչ կը տեսնես: Ո՞չ ապաքէն զուարթ ցոլացող, իրարմէ մեծ եւ իրարմէ պայծառ լուսաւոր կէտեր: Ի՞նչ են անոնք, ի՞նչպէս կը կոչուին եւ ո՞վ դրաւ զանոնք հոն եթէ մահկապետ ժամանակ ինծի հարցուէր, պիտի ըսէի, «Աստուած դրաւ զանոնք երկինքը», եւ թերեւս, անոնց աւերելոյթ մեծութեանը նայելով, պիտի ըսէի նաեւ.

«Ամենէն մեծ լուսաւորն արեւն է կը կոչուի, անկէ փոքրը Լուսին, իսկ մնացեալ մանրերն աստղ կը կոչուին»: Աստղերուն վրայ ալ այն աստիճանի դաղափարս հիմնականէն շատ տարբեր էր. իմ հասակակիցներուն դաղափարին համեմատ, կը կարծէի թէ աստղք անշաք ճշգրտեց կամ կանխեց են, զորս Աստուած երեկոյն կը վառէ, եւ աստուծուն կը մարէ: Փառք Աստուծոյ, մահկապետն այն սխալ գաղափարներն ուղղուեցան. հիմա գիտեմ թէ այն լուսաւոր կէտերն երկնից անհուն միջոցին մէջ միլիոնաւոր աշխարհներ են, թէ անոնք մեր երկրագունդէն միլիոնաւոր անգամ մեծ ըլլալով, իրենց հեռաւորութեանը պատճառաւ փոքր կ'երեւին, թէ ամէն աստղ արեգակ կամ մոլորակ եւ կամ արեանեակ է, եւ արեգակնային դրութեան մը կը վերաբերի, թէ ամէն երկնային մարմին իբրեւ գունդ իր առանցքին վրայ կը թաւալի, եւ կը դառնայ ուրիշ գունդի մը բոլորովը որ անոր կեդրոնը կամ արեգակն է, թէ երկնային մարմինը այս շարժումներն այնպիսի կանոնաւոր եւ ներդաշնակաւոր կերպով կ'ընեն որ իրարու չեն զարնուիր, թէ անոնց չընան իրենց կեդրոնին կամ արեգական բոլորովը ձուածեւ ըլլալով, մերթ յաւի կը թաւալին, երբ իրենց հեռակէտն են, եւ մերթ արագ, երբ իրենց մերձակէտն են, եւ թէ զանոնք ստեղծող ամենիմաստն Աստուած անոնց մէջ դրաւ ուղղիչ օրէնք, այն է, կեդրոնից եւ կեդրոնային կոչուած զօրութիւնները, օրէնք մը որ անոնց ընել կու տայ այն կանոնաւոր շարժումները:

Ի՞նչ մեծ անկարգութիւններ պիտի ըլլային երկնային մարմնոց շարժումներուն մէջ, եթէ այն ուղղիչ օրէնքն անոնց տըրուած չըլլար: Աւելի ընտանի օրինակ մը տոմար Գիտենք որ նաւերուն վրայ կոշտացող եւ լէ՛կ կոչուած գործիք կան, որոնց մին նաւին արուելու ուղղութիւնը կը ցուցնէ, իսկ միւսով, այն է զեկով, նաւը դէպ այն ուղղութիւնը կը դարձուի, երբ հողմունք կամ ալիք կը խոտորեցնեն նաւն այն ուղղութենէն, կամ երբ օրեւիցէ պատճառաւ հարկ է նաւին գլուխն աջ կամ ահեակ դարձնել. նաւ մը որչափ դժուարութեամբ պիտի երթար իւր դէմ եղեալ տեղը, եւ ի՞նչ վտանգներու ենթակայ պիտի ըլլար, եթէ այս երկու ուղղիչ միջոցները չունենար:

Ասոնք ըսելէն ետքը հիմա մեր բուն նիւթին գանք: Աստուած զմարդ ստեղծեց «Իր պատկերին եւ իր նմանութեանը» համեմատ, ոյսինք, իմացական կարողութիւններով զարդարուած, որ են հասկացող-իւն, զգացող-իւն և կամ: Արդ, Աստուած որ աստեղաց կամ երկնային մարմն-

նոց մէջ ներդաշնակութիւնը պահելու համար ուղղիչ օրէնք կամ զօրութիւններ դրաւ, մարդուն այս իմացական կարողութիւններուն ներդաշնակութեանը համար ալ օրէնք մը չգրաւ: Դրաւ, եւ այս է խիղճը, որ իրեւ վտանգնորդ կամ ծայր Աստուծոյ կ'իմացնէ թէ ի՞նչպէս մարդուն իմացական կարողութիւններն իրարու հետ համաձայնութեամբ պիտի գործեն: Խիղճն է այն բարոյական կազմակերպող կամ ղեկը որով մարդ պիտի ուղղէ իր կարողութիւններուն ձեւքով կատարուած գործքերը, որպէս զի իր նաւը, այն է հողին, չխոտորի իր բուն եւ յաւիտենական նպատակէն. եւ եթէ երբեք խոտորելու կէտին մէջ գտնուի, մարդը զայն դարձնէ ուր որ դէմ եղեալ է երթալ, Խիղճն ծայրին հնազանդելէն կամ չհնազանդելէն կախում ունի մարդուն ոչ միայն յաւիտենական, այլ եւ ժամանակաւոր երջանկութիւնը: Մեր նախածնողը այս ծայրին չհնազանդելով այս երկու երանաւէտ վիճակն ալ կորուսին թէ իրենց եւ թէ բոլոր իրենց սերունդին համար: Օրհնեալ է Աստուած որ իր Որդւոյն միջոցաւ նորէն ժառանգ ըրաւ մեզ յաւիտենական փառաց: Եթէ լսենք Աստուծոյ ծայրին որ մեզի մեր խղճին եւ Սուրբ Հոգոյ միջոցաւ կը խօսի, չխտացնենք մեր սիրտերը. չխանգարենք մեր հոգւոյն մէջ ներդաշնակութիւնը, եւ եթէ խանգարած ենք Քրիստոսի արիւնը պիտի սրբէ մեր խիղճերը մեռած գործքերէն (Եբր. Թ. 14), եւ Աստուած պատրաստ է Հոգին սուրբ տալ, որոյ սրբացուցիչ զօրութեամբ կ'ըլլանք նոր մարդ որ «Աստուծոյ պատկերին պէս ստեղծուած է արդարութիւնով եւ սրբութիւնով» (Եփես. Գ. 24): Արդարեւ այս կենաց մէջ մեր մօքին ներդաշնակաւոր վիճակին կատարելապէս չենք կրնար հասնիլ, թէեւ աշխարհային եւ չնորդուած մարդոցմէ շատ տարբեր կ'ըլլանք. բայց եւ այնպէս պարտինք, ինչպէս կը յորդորէ առաքեալը, ետեւի եղածները մտնալ, եւ առջեւի եղածներուն դիմել, նպատակը դիտելով մրցանակին վազել (Փիլ. Գ. 12—14): Զանաւը ուրեմն սիրելի ընթերցողք, որ, Պօղոսի պէս եւ ամէն ատեն «մաքուր խղճմտանք» ունենանք «Աստուծոյ առջեւ ու մարդոց առջեւ»: Այսպէս մեր կարողութիւնները ջեւը: Ներդաշնակութեան մէջ պահող ուղղիչ օրէնք մեր մէջ, եւ մեր հոգւոյն դիմելու ուղղութիւնը ցուցնող եւ զայն գէտ պիտի ուղղութիւնը դարձնող բարոյական կողմնացոյցն ու ղեկը մեր ձեւքը եղած կ'ըլլայ միշտ:

ԹՈՐՈՍ ՅՈՒՀԱՆՆԵՍԵԱՆ ՔԷՆՏԻԿԵԱՆՅՈՒՄԱՀԱԼԸ, 26 դեկտ. 1865

ՁԵՐՄ

Այս սովորական տխուր վրայ քանի մը կարեւոր տեղեկութիւն տալ կ'ուզեմ:

Ձերմի հիւանդութեան մէջ երեք բան կայ, նախ՝ մտի կամ դողալ, ապա տաքնալ եւ ապա քրտնել: Ձերմը պարբերական ախտ է, այսինքն, վերջիվերջ նշանները կը տեսնուին հիւանդին վրայ մէկ կամ երկու կամ երեք օրն անգամ մը, իսկ անոր պատճառն է ճալքիս կոչուած թոյնը, որ կը գոյանայ փտած բոյսերէ, արտաքնոցի աղբէն եւ մանաւանդ ճահիճներէ, կը վարակէ օդը եւ ջուրերը, եւ աւելի սաստիկ է տաք քան պղզ կլիմաներու մէջ, ցած քան բարձր տեղեր, յաճախ տուներուն վարի քան թէ վերի յարկերը, եւ բաղնիստի քաղաքներու մէջ մանաւանդ քան ուր որ բաղնիստ-թիւնը քիչ է. նոյնպէս ամառուան եղանակին աւելի սաստիկ կ'ըլլայ քան ձմեռուան մէջ, եւ գիշերները քան թէ ցորեկները: Բժիշկ մը ճահճի մը մէջ ձողեր տնկելով անոնց մէջտեղէն քանի մը կտոր ապակի կախեց մէկ կանգուն բարձրութեամբ, եւ այնպէս թողուց գիշերը: Առաւօտուն զննելով ապակիները խոշորացուցով, գտաւ որ անոնց վրայ մամուլ նման նուրբ նիւթ մը ժողովուած էր քիչ քանակութեամբ: Այս նիւթն առնելով ապակիներուն վրայէն, տուփի մէջ դրաւ, եւ տուփը գոցելով տաք զայն քաղաք մը որ բարձր լեռան վրայ էր եւ ուր ջերմի հիւանդութիւն երբեք տեսնուած չէր: Հոն տան մը մէկ սենեկին մէջ երկու մարդ պառկեցուց գիշերը, տուփը բաց դրաւ հոն դադա, սենեկին ալ պատուհանները եւ դուռը գոցելով դնաց, Հետեւեալ օրը տեսնուեցաւ որ սենեկին մէջ պառկող այն երկու մարդիկ ջերմէ բռնուած էին: Ոչ թէ մամուլ նման այն նիւթը ճալքիս կոչուած թոյնն էր, այլ բաւական քանակութեամբ կը պարունակէր այն նիւթը: Մալարիա կոչուած թոյնն անտեսանելի է, եւ բժիշկները ցարգ չեն գիտեր թէ ինչպիսի նիւթ է այն. անոր ազդեցութիւնը միայն գիտեն:

Շատ անգամ մարդիկ, այլեւս կերպով առողջապահութեան գէտ գործելով զորօրինակ շատ ուտելով, կամ անուղի չտուող եւ դժուարամարս բաներ ուտելով, չափազանց աշխատելով, շատ քիչ քնանալով, բաց պառկելով, այլովքն հանդերձ, իրենք զիրենք կը պատրաստեն առատութեամբ ընդունելու այն թոյնը, եւ կամ առիթ կուտան որ այն թոյնը խմորուի եւ ածի իրենց մէջ: Եթէ արդէն ունին անկէ քիչ քանակութեամբ, Ասոր մէկ պատճառն ալ փորձուեաց որդերն են որ աղիքը կամ ստամոքսը կը գրգռեն:

Մալարիա թոյնին խմորուելու յատկութիւնն է պատճառ որ ջերմը պար-

բերական է, այսինքն օր ըստ օրէ, կամ երկու եւ երեք օրն անգամ մը կը բռնէ: Ամէն անգամ որ ջերմնուտ մը այս ախտէն կը բռնուի, յիշեալ թոյնէն մաս մը կ'ելլէ անոր մարմինէն՝ շունչին, քրտան եւ միզին հետ. մնացեալ մասը խմորուելով կ'ածի, եւ ջերմը նորէն կու գայ: Հիւանդին կազմուածին նայելով այս խմորումը կը կատարուի մէկ, երկու կամ երեք օրուան մէջ:

Եւրոպացիք կամ Ամերիկացիք, երբ մեր քաղաքները բնակելու կու գան, ընդհանրապէս բարձր տեղեր տուն կը բռնեն, որ ազատ ըլլան ջերմէ: Տեղացիք, երբ անոնց նպատակը կ'իմանան, կը դարմանան, երբեմն նաեւ կը ծաղրեն, ըսելով թէ իրենք ցած եւ մարդասիրտ տեղեր կը բնակին, բայց եւ այնպէս ազատ են ջերմէ: Տեղացուց այնպիսի տեղեր ջերմէ ազատ մնալուն պատճառն այս է որ անոնք սովորած են այն թոյնին, եւ սովորութիւնը կը կորէ թոյնին ազդեցութիւնը: Այս բանին շատ օրինակներ ունինք: Ափիոն ուտելու սովորեալ մարդիկ մինչեւ 70 ցորեն տիրին կ'ուտեն եւ չեն վնասուիր, ուր անոր 7 ցորենը բաւական է մեռցնել զանոնք որ սովորած չեն այն թոյնին: 70 ցորենը մէկէն ուտողները ոչ թէ առաջին անգամ այնչափ կերած են, այլ ափիոնին քանակութիւնը քիչ քիչ աւելցնելով ստացած են այնչափ ուտելու վարժութիւնը: Եւ անգամ մը աշխատատեան ցուրտ օր մը ածուխ դնել տուի կրակարանը, եւ, դեռ ածուխը բոլորովին չկարմրած, կրակն առջեւ առի տաքնալու համար, եւ իսկոյն գլուխս ցաւ մտաւ, արծաթադործք, թիւթեղնագործք եւ դաբբիք շարունակ կիսայրեաց ածխոյ առջեւ են, եւ ամենեւին դիտու ցաւ չեն ունենար, վասն զի սովորած են ածխոյին կաղը ներս չնշելու: Ափիոնի մոլորներն իրենց երեսին վրայ եւ աչքերուն մէջ կը ցուցնեն թոյնին ազդեցութիւնը, հիւանդութեանց ենթակալ եւ կարճակեաց են: Մալարիա թոյնին սովորեալ մարդիկ ալ այնպէս են. բայց ածխոյին թունաւոր կազին սովորեալ արուեստաւորք այնպէս չեն: Ափիոնի թոյնը եւ մալարիան մարմինը բաղադրող նիւթերէն չըլլալով, քիմիապէս չեն միանար անոր հետ, այլ զատ մնալով զգալի են. բայց ածխոյին կաղը մեր մարմնոյն կազմիչ մասերէն մին ըլլալով, մարմնոյն հետ քիմիապէս կը միանայ եւ հետք չի թողուր անոր վրայ:

Ձերմի դարման

Դողին ժամանակը պէտք է տաք ջրով լեցուն շիշեր դնել հիւանդին ստուշներուն քով եւ տաք չայ խմցնել անոր: Տաքութեան ժամանակը բան մը ընելու չէ, միայն, եթէ շատ ստատիկ է տալը, պէտք է զովացուցիչ ըմպելիներ, զորօրինակ հնդկարմաւ (խէրէ հիւսի), լեմնի աղ (լեմն խաղա), մրրոյ սեր (քըրք խալա) կոչուած նիւթերու օշարակը խմցնել. այս նիւթերը տալը մեղմացնելով կը

յամրացնեն արեան շրջանը: Երբ քրտանները կը սկսի, աղէկ ծածկելու է հիւանդը, տաք չայ տալու է անոր առատ եւ ստէպ ստէպ, եւ թաւ սրբէջով (խալա) մարմինը շիշելու է վերմակին տակէն որ շատ քրտինք դուրս դայ, քանզի շատ քրտան հետ մալարիա թոյնը մեծ քանակութեամբ կ'արտաքսուի: Դրոշմը դադարէն ետքը, երբ հիւանդն առողջ մարդու պէս է, մաքրողական դեղ տալու է անոր: Արեան ջրի մասը որ աղեաց մէջ պիտի երթար՝ իրեւ քրտինք դուրս կ'ելլէ, եւ կերակրոց աւելորդ մասունքն աղեաց մէջ չոր կը մնան. մաքրողականն այն չորցած նիւթերը կալիզացնելով դուրս կը վայթէ զանոնք, եւ անոնց հետ միացեալ մալարիան ալ կ'արտաքսուի: Բայց այս դարմաններով հիւանդը ոչ թէ ջերմէն կ'ազատի, այլ կը թեթեւայ. բոլորովին կրնայ ազատիլ անկէ, եթէ երթալով քանի մը օր բնակի այնպիսի տեղ մը ուր յիշեալ թոյնէն չկայ: Աւելի դիւրաւ կը բժշկուի ջերմնուտ մը աշխատեալ կամ ճալքիս կոչուած դեղէն ուտելով: Այս դեղը մալարիա թոյնին հետ քիմիապէս միանալով կը չէզոքացնէ զայն, եւ անոր դեղութիւնն է: Եթէ հիւանդը դեղն առնելէն ետքը դարձեալ կը նեղուի ջերմէն, դարձեալ տրուելու է անոր այն դեղէն, երբ ջերմը կը դադրի: Երբեմն ջերմնուտը որչափ ուտեն այն դեղէն, ջերմէն չեն ազատուիր: Ձերմին այս յամառ տեսակը կ'անհետանայ, եթէ ախտացեալ անմարդաբնակ բարձր լեռ մը երթալով հոն ուտէ դեղը: Այժմու բժիշկը վերջիվերջ դեղը մաս մաս կուտան, այսինքն, եթէ հիւանդի մը անկէ 12 ցորեն պիտի տան, այս չափը չորսի բաժնելով, 4 ժամն անգամ մը երեք երեք ցորեն կուտան: Շատ անգամ ջերմնուտ մը բժշկուելէն ետքը, դարձեալ կը բռնուի այն տուտէն, քանզի դեղը երբեմն բոլորովին չի չէզոքացներ մալարիան: անկէ քիչ մաս մը մնալով մարմնոյն մէջ կամաց կամաց կը խմորի, մինչեւ որ մարմինը կը յագեանայ անով, եւ անատեն դողը նորէն կը սկսի: Ուտալու է որ ջերմնուտը բժշկուելէն ետքն ալ, քանի մը շաբաթ ուտէ այն դեղէն քիչ քանակութեամբ, զորօրինակ օրը մէկ կամ երկու ցորեն: Ձերմի համար իբր դեղ կը տրուի նաեւ ուռույ կեղեկին՝ ծաւարակը, Չարդիս Գաղիացի բժիշկներէն ոմանք ջերմնուտներ ապաքինեցին կերակրոյ աղ տալով, եւ ալ փորձեցի այս միջոցը եւ յաջողութիւն դուրս: Երբեմն կանայք ոչխարի կամ այծի լեղին (եօ) կուտան այս ախտէն բռնուած մարդոց, եւ կ'ըսուի թէ կը յաջողին. բայց ինձի վնասակար կը թուի այս միջոցը, քանզի փոխանակ արտաքսելու հիւանդին մարմնը, անոր մէջ մաղձ աւելցնել անխոհեմութիւն է, եւ մերժելի է ըստ բժշկոց: Ձերմը որչափ ուշ կը դարմանուի, այնչափ վնասակար է, քանզի երկայն դալը պատճառ են պէտպէս ախտից, մանաւանդ լեռդի եւ փայծեղան ախտերու որ երկայն եւ կեանքը կարճեցնող հիւանդութիւններ կը բերեն:

Լ. ՄԵԼԳՈՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
ԽԱՐԵՐԻՑԻ

ՔՐԻՍՏՈՆԵՆԻԹԵԱՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

(Աւետարանի 3 լուսնի շարունակութիւն)

4.

Մէքէ անկարելի էր անհաւատարմի կամ նաեւ
անհաւանակի է որ Աստուած մասնաւոր
յայտնութիւն մը որոշած ըլլայ մարդոց

Այս նիւթին վրայ շատ փիլիսոս-
փայտական առարկութիւններ եղած
են, և անոնցմէ շատերն, անտեղի-
ներն անգամ, հրատարակուած են:
Որպէս զի մեր միտքը փիլիսոփայա-
կան կոչուած անհիմն խօսքերով
չնախապաշարուի Քրիստոնէական հա-
ւատոյ ապացոյցներուն դէմ, հարկ
է համառօտիւ քննել յիշեալ առար-
կութիւններէն ոմանք, տեսնելու հա-
մար թէ ինչ է անոնց հիմը:

Այս առարկութիւններէն ոմանց
նայելով, անհնար է որ Աստուած
մասնաւոր յայտնութիւն մը տուած
ըլլայ մարդոց: Ինչո՞ւ համար անհնար
է: Անհնար է ըսել բաւական չէ,
պէտք է ապացուցանել անհնարու-
թիւնը: Ապացուցանելու համար թէ
մասնաւոր աստուածային յայտնու-
թիւն մը անհնար էր, հարկ է նախ
ցուցնել թէ Աստուած անկարող էր
ընել այնպիսի յայտնութիւն մը մարդ-
կային ազգին, կամ թէ մարդիկ ան-
կարող էին այնպիսի յայտնութիւն մը
ընդունել Աստուծմէ: Կոյ՛ փաստ մը
թէ Աստուած անկարող էր մասնա-
ւոր յայտնութիւն մը տալ մարդոց:
Այսպիսի փաստ մը չկայ: Երկրաւոր
ծնողը կրնան իրենց կամքը յայտնել
իրենց զաւկներուն, և ո՞վ կրնայ
պնդել թէ երկնաւոր Հայրը չունի
այն կարողութիւնը զոր երկրաւոր
Հայր մը ունի: Ոչ ոք, երկրաւոր թա-
գաւորը կրնան իրենց հրամանները
հրատարակել իրենց հպատակներուն,
և ո՞վ կրնայ ցուցնել թէ թագաւոր-
աց թագաւորին կարողութիւնը
նուազ է քան զնոսայն: Ո՞վ կրնայ ը-
սել թէ ամենակալն Աստուած, թէ և
ուզէ, չի կրնար հրաման մը հաղոր-
դել իր հպատակներուն: Ոչ ոք, որ
կը հաւատայ թէ կայ ամենակարող
և ամենիմաստ Աստուած մը:

Արդ, անհնար է մարդոց յայտ-

նութիւն ընդունել Աստուծմէ: Եթէ
մարդիկ անշունչ կամ անբան ըլլային,
անատեն անհնար կ'ըլլար Աստուծոյ
իր հրամաններն հաղորդել անոնց:
Մարդիկ ոչ անշունչ են և ոչ անբան:
Ընդհակառակն, զարգարեալ են մտա-
ւոր և բարոյական կարողութիւննե-
րով: Ո՞վ կրնայ ըսել թէ մարդիկ որ
այնպէս հանճարեղ են տրարչութեան
վերաբերեալ բաները սորվելու՝ կա-
րող չեն սորվիլ նաեւ Արարչին վերա-
բերեալ բաները: Մարդիկ որ այն-
չափ զարմանալի հմտութիւններ կը
ստանան բնական աշխարհիս օրինաց
վրայ, միթէ անկարող են նաեւ հո-
գեւոր աշխարհին վրայ հմտութիւն-
ներ ստանալու: Փիլիսոփայք որ բո-
լոր այս բաներն ապացուցանել կը
մտաբերեն՝ արդարեւ շատ դժուարին
գործի մը կը ձեռնարկեն:

Ճշմարիտ է որ Աստուած անսահ-
ման է, և մարդիկ՝ սահմանաւոր. և
սահմանաւոր մարդոց անտարակոյս
անհնար է բովանդակ հասու ըլլալ
անսահմանին Աստուծոյ: Բայց ուրիշ
բան է կատարելապէս ճանչնալ
զԱստուած, և ուրիշ բան է անոր
վրայով ճշմարիտ տեղեկութիւն մը
ունենալ: Ամենին փաստ չկայ թէ
Աստուած չի կրնար հաղորդել մար-
դոց այնչափ տեղեկութիւն որչափ
պատշաճ կը թուի անոր ամենադէտ
իմաստութեանը. չկայ նաեւ փաստ թէ
մտաւոր և բարոյական կարողութիւն-
ներով զարգարեալ մարդը կարող չէ
այնպիսի տեղեկութիւններ ընդու-
նել, և օգուտ քաղել անոնցմէ:

Կան ուրիշ փիլիսոփաներ, որ ըն-
դունելով թէ Աստուած կարող է
մասնաւոր յայտնութիւն տալ մար-
դոց, կը պնդեն միայն թէ անհաւատա-
ր է որ այնպիսի յայտնութիւն մը
տրուած ըլլայ: Ի՞նչպէս անհաւատա-
րի է, և ինչո՞ւ համար անհաւատալի
է: Ոմանք կ'ըսեն, վասն զի բնութեան
հակառակ էր այնպիսի յայտնութիւն
մը: Բայց կը հարցնենք թէ ո՞ր բնու-
թեան հակառակ էր: Աստուծոյ բնու-
թեանը: Աստուծոյ ստորոգելաց ո-
րո՞նք հակառակ էր: Անոր կարողու-
թեանը: Աստուած մասնաւոր իր

զարմանալի կարողութիւնը ցուցած
կ'ըլլայ այնպիսի յայտնութիւն մը տա-
լով: Աստուծոյ անփոփոխութեանը
հակառակ էր: Արդարեւ ոչ, եթէ այն-
պիսի յայտնութիւն մը տալու խոր-
հուրդը կար ի յաւիտենից Աստուծոյ
նպատակին մէջ: Աստուծոյ իմաստու-
թեանը հակառակ էր: Ստուգիւ ոչ
եթէ յայտնութիւնը պիտի տրուէր
յարմար կերպով և բարիք յառաջ բե-
րելու համար: Աստուծոյ բարութեանը
հակառակ էր: Ոչ երբեք, քանզի
պիտի տրուէր մարդկային ազգին
ժամանակաւոր և յաւիտենական օգ-
տին համար: Դիւրին է ըսել, բայց
դժուարին է ցուցնել թէ մասնաւոր
յայտնութիւն մը չէր կրնալ տրուիլ
Աստուծմէ, վասն զի հակառակ էր
աստուածային էութեան կատարե-
լութիւններուն:

Ուրեմն մարդու բնութեանը հա-
կառակ էր այնպիսի յայտնութիւն
մը ընդունել: Այնպիսի յայտնութիւն
մը մարդուս ոչ բնական և ոչ բարո-
յական բնութեանը դէմ կու գար,
քանզի յայտնութիւնը տրուեցաւ
մարդուս, վասն զի բնականութեան
տէր և բարոյականութեան ընդու-
նակ էր, և ընդունելով դայն, կրնար
քննել և սորվել և այնպէս կը թել
իր մտաւոր և բարոյական կարողու-
թիւնները: Ո՞վ կրնայ ցուցնել թէ
մարդուս բնութեանը հակառակ է
յայտնութիւն մը, որոյ թէ նիւթը և
թէ տրուելուն եղանակը համաձայն
է մարդկային բնութեան: Արդարեւ
ոչ ոք:

Այսպիսի մասնաւոր յայտնութիւն
մը միթէ հակառակ էր նիւթական
աշխարհի օրինաց: Յայտնի է թէ նիւ-
թական աշխարհը մարդոց համար
ստեղծուած է: Յայտնի է թէ երկիրս
իր բնական օրէնքներովը և անոնց
անփոփոխ եւ միաբան գործողու-
թիւններովը, ոչ թէ իրեն համար է,
այլ մարդուս համար: Ապա ի՞նչպէս
կրնայ ըսուիլ թէ, մարդկային ազ-
գին ժամանակաւոր և յաւիտենական
օգտին համար մասնաւոր յայտ-
նութիւն մը տալ հակառակ էր այն
բնական օրինաց: Ոչ տիեզերաց ընդ-

հանուր կարգը կը շփոթուէր այնպիսի յայտնութեան մը տրուելովը, ոչ ալ բնութեան օրինաց մին կ'եղծուէր : Գերագոյն զօրութիւն մը կրնար ինք զինք յայտնել մեծ նպատակի մը համար, առանց խանգարում գործելու նկատման աշխարհին բնական օրինաց մէջ : Ո՞վ կրնայ ցուցնել թէ գերագոյն էակի մը ինք զինք այս կերպով յայտնելը հակառակ էր նկատման աշխարհին բնութեանը : Արդարեւ ոչ ոք :

Բայց և այնպէս ոմանք տակաւին կը պնդեն թէ մարդու բնութեանը հակառակ է մասնաւոր աստուածային յայտնութեան մը հաւատալ : Այս աստուածութեան պատասխանը դիւրին է : Թէ մարդու բնութեանը հակառակ է աստուածային յայտնութեան մը հաւատալ, ապէս յայտն է որ մարդիկ է սկզբանէ անոք հասարակութեան յայտնութեանց : Սուտ յայտնութեանց անգամ հաւատք ընծայուած ըլլալը կը ցուցնէ թէ մարդկային մտքին օրինաց հակառակ չէ աստուածային յայտնութեան հաւատալ : Թէ կրթեալ և թէ անկրթ ազգաց պատմութիւնը բացայայտ կը ցուցնէ թէ Աստուծոյ մասնաւոր յայտնութիւն մը տրուած ըլլալն անհաւատալի բան մը չէ :

Հիմա կը մնայ քննել երրորդ խնդիրը, այսինքն թէ անհասանալի է արդեօք որ այնպիսի յայտնութիւն մը տրուած ըլլայ մարդոց : Այս խնդիրը պիտի քննենք Աւետարանի յաջորդ թուոյն մէջ :

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԵԾ ԶԱՆԳԱԿՆԵՐԸ

Մոսկուայի մեծ զանգակը, որ «Թագաւոր զանգակաց» կը կոչուի, աշխարհի ամենէն մեծ զանգակն է : Այս զանգակին բարձրութիւնն է 19 ոտք 3 մատ, և բերնին չընթացածն է 60 ոտք և 9 մատ : Այս զանգակը 176,000 քաշ է, և անոր մետաղը միայն 60,000 լիւրա կ'արժէ : Մեծութեան կողմանէ Բուսիոյ զանգակներէն ետքը կու գան Չինաստանի զանգակները : Բայց ասոնք առջիններէն շատ վար են թէ իրենց ձեւին և թէ ձայնին կողմանէ : Կ'ըսուի թէ Փէքինի

մէջ 7 զանգակ կայ, որոց իւրաքանչիւրը 43,000 քաշ կու գայ : Պիրմայի Բանկուն քաղաքին մեհենին զանգակը 16,000 լիւրա կ'արժէ : Լոնտոնի ազգային խորհրդարանի զանգակներէն ամենէն մեծը 10,000 քաշ է : Գրեթէ այս մեծութեամբ շատ զանգակներ կը գտնուին Անգլիոյ մէջ : Փարիզի մայր եկեղեցւոյն զանգակը, որ 1860ին հոն դրուեցաւ, գրեթէ 14,000 քաշ է : Վիէնայի մէջ ալ կայ մեծ զանգակ մը որ 1711ին ձուլուեցաւ և կու գայ 14,500 քաշ : Օլմիլի մէջ ալ կայ գրեթէ նոյն մեծութեամբ զանգակ մը : Շատ մեծ զանգակներ կան նաեւ Գերմանիոյ Էրֆուրթ և Գանատայի Մօնթրէալ քաղաքները :

ՃԱՆՃ

Մարդիկ երբեմն զարմանօք կը հարցնեն թէ ճանճերն ինչո՞ւ համար ստեղծուած են արդեօք : Անոնք ստեղծուած են ժողովելու և ուտելու փշրանք և ուրիշ բաները որոնք, եթէ այսպէս չուտուէին, փախելով օդը պիտի ապականէին եւ մեր տանց մէջ հիւանդութիւն յառաջ բերէին : Ուստի և երբ մարդիկ զիրենք ու իրենց տունները մաքուր կը պահեն, ճանճերը շատ չեն նեղեր զանոնք : Բայց երբ տուններն աղտոյի են, շատ ճանճեր կը գտնուին : Կան երկիրներ որոնց բնակիչները զիրենք մաքուր պահելու անփայլ են, և ճանճերը կու գան այս աղտոյ մարդիկը մաքրել անոնց երեւներուն և ձեռներուն վրայ գտնուած աղտերն առնելով, ձու անգամ կ'ածեն անոնց մորթին վրայ, և այսպէս ձու ձգուած տեղերը պղտիկ որդերը որ ճանճի ձագեր են՝ գէշ վէրքեր կը բանան :

Սակայն ճանճը ուշադրութեամբ և խնամով քննողն ուրիշ հետաքրքրական բաներ կը գտնէ : Ճանճերն ալ մեզի պէս օդը կը ծծեն, բայց անոնք ոչ թէ իրենց քթովը : Կարգաւ պղտիկ ծակեր ունին իրենց մարմնոյն երկու կողմը և օդը ներս կը մտնէ այն ծակերէն : Բայց այս ծակերը ծածկուած են փոքրիկ ցանցով մը որ չի թողուր փոշւոյն ներս մտնել, ճան-

ճերը մեզի պէս չաքար կ'ուտեն, բայց խածնելու համար աստուծոյ չունին, այլ դուրս հանելով իրենց փոքրիկ կնճիթը, անոր ծայրի շրթունքներովը չաքարը կը բռնեն, և այն կնճիթն քիչ մը ջուր կը վազցնեն չաքարը թրջելու, և ետքը կնճիթին միջոցաւ կը ծծեն չաքարը : Անոնք ալ կը քաշեն մեզի պէս, ոչ մեզի պէս չեն քաշեր, անոնք այնչափ դիւրաւ կը քաշեն գլխիկայր, որ չափ մենք գետնի վրայ կ'ոխելու կը քաշենք, եւ որպէս զի անոնք կարող ըլլան այսպէս քաշել, Աստուծոյ տրուած է անոնց զարմանալի սարքեր որ ուղտու թաթերուն պէս կակուղ են : Երբ անոնք այս կակուղ թաթերով կը կոխեն, օդը թաթերուն տակէն դուրս կը մղուի, և այսպէս ապակոյ վրայ անգամ կը կպչին : Ամէն մարդ կրնայ հասկնալ ճանճին ստեղծուելն այս գործողութիւնը : Եթէ պղնձէ դահեկանի մը մեծութեամբ կակուղ կաշոյ կըր կտոր մը առնէ, և գնդատեղի մը վերի ծայրը դերձան կապելով, վարի սուր ծայրն ալ ծռելով կաշոյն մէջտեղէն անցնելէն ետքը, կաշին թրջէ, և աղա այն թաց կաշին փոքր քարի մը հարթ երեսին վրայ դնելով վրան կոխէ, կաշին այնպէս կը կպչի քարին, որ երբ կաշին դերձանէն քաշուի, քարն ալ անոր հետ մէկտեղ կը վերցուի : Այսպէս կը կպչի ճանճին ստեղծուելը : Բայց եթէ կաշոյն մէկ ծայրը վերցուի, այնպէս որ քիչ մը օդ տակը մտնէ, քարը իսկոյն կաշին բաժնուելով կ'իյնայ : Այսպէս երբ ճանճը կ'ուղէ քաշել, ստքը քիչ մը վերցնելով կը թողու որ օդն իր կակուղ թաթին տակն երթայ, այնպէս որ ալ թաթը չիտկչի կ'ոխած տեղոյն վրայ : Ճանճին թաթերը շատ մաքուր ըլլալուն, ապա թէ ոչ չեն կպչիր :

Եթէ ճանճի մը թեւերը մանրացուցով քննուին, կը տեսնուի որ անոնք չլինուած են նոյրը մարթէ մը որ մէջը պարապ, ուստի և թեթեւ ձողերու վրայ տարածուած են :

Բայց աւելի զարմանալի է ճանճին աչքը : Այն երկու խոշոր աչքերը որոնք գրեթէ բոլոր դուրսը կը կաղմեն, ոչ թէ երկու ալ հազարաւոր աչքեր են որ ամէն կողմ կը նային և կը տեսնեն վտանգը թէ և ետեւէն գայ :

Այսպէս երբ նոյն իսկ հասարակ ճանճի մը բոլոր մասերուն վրայ զգուշութեամբ նայուի, կը տեսնուի թէ ինչ զարմանալի և կատարեալ են Աստուծոյ ձեռաց գործերը :

ՍՈՒՐԲ ՕՐԸ ԵՒ ԼՈՅՍ

Լոյս իր թ. թուոյն մէջ կ'ըսէ թէ «Թող որ արամեականացի շարքերդ պարտաւորեն երբեք չը դադարեն և քիչ մը զաւելան այլ և կ'ըսենք անոր արբանիքները իրապէս եղծող կարգ մը մարտիկներն ենք ինչ մասն մարդ» :

Լուսոյ խմբագիրը, ինչպէս արդէն ըսած էինք, մտքի եւ սրտի մշակութիւնը սխալ կը հասկընայ. Այս յայտնի է զայն յառաջացնելու համար առաջարկած միջոցներէն: Երբ դերձակ մը իր ասեղներովն, մկրատովն ու կանգունովն երկիրը հերկելու կ'ելլէ, սխալ ըսած՝ կ'ըլլանք եթէ ըսենք թէ այն դերձակը երկրագործութեան ինչ ըլլալը չէ հասկըցած: Այսպէս ալ միտքն ու սիրտը սուրբ ընելու համար երբ մէկը, ինչպէս Լոյս, կ'ելլէ թուաբանական հաշիւներ կամ լեզուներ սորվեցնելու, շատ շիտակ չ'ըլլալը, եթէ ըսենք թէ այն անձը դեռ չէ հասկըցած թէ ինչ է մտքի եւ սրտի մշակութիւնը: Լոյս կ'ըսէ թէ այս մշակութիւնը «մարդկութեան յառաջադիմութեանը եւ օգտին ծառայող ուսումնեցներ են»: Թէ որ իր ըսած բնութիւնը «յառաջադիմութեանը խնայական եւ նիւթական օգուտ կամ յառաջադիմութիւն է, եւ կամ ընկերական կենաց դիւրութիւններուն նպաստող օգուտ է, կիրակի օրուան մէջ վաճառականութիւն, տալագրութիւն, մեքենագործութիւն, երկրագործութիւն ալ ընելու է, քանզի ասոնք ալ «մարդկութեան օգտին ու յառաջադիմութեանը ծառայող» բաներ են: Իսկ թէ որ Լոյս ըսել կ'ուզէ թէ այդ ուսումնեցներն մարդկութեան բարոյական յառաջադիմութեանը, կամ անտուածապաշտութեամբ ու սրբութեամբ կենանք վարելուն, կամ մարդուն յաւիտենական օգտին ծառայող են, (քանզի այդ նպատակին համար սահմանադրեալ է կիրակին) այդ մեզի համար նոր բան է: Ոչ Աստուածաշունչը, ոչ պատմութիւնը եւ ոչ ալ մարդկային փորձառութիւնը այդպիսի իրողութիւն մը ի լոյս բերած են: Մենք չենք գիտեր թէ մարդկութիւնը յիշեալ ուսումնեցներով երբեք ճշմարիտ բարոյական յառաջադիմութիւն մը ըրաւ: Կ'ընդունինք թէ թուաբանական հաշիւները կամ մաթեմատիկան մարդու խնայական կարողութիւնները կը սրեն, բայց չենք ընդունիր թէ անոնք կրնան սուրբ ընել սիրտը, որմէ են բարոյական կենաց աղբիւրները:

Թող մարդ մը առնէ

$5 + 2 + 2 = 9 = 76$ ալճեպրական հաւասարութիւնը եւ հետեւեալ դործողութեամբ + ին արժէքը գտնէ. այսինքն,
 $5 + 2 + 2 = 83$
 $9 + 2 + 6 = 253$
 $9 + 2 + 6 + 1 = 256$

$$5 + 1 = 16$$

$$5 + = 15$$

$$+ = 5$$

Հիմա այսպիսի խնդիրներ լուծելով մարդ սուրբ կ'ըլլայ. այս հաշուողութիւնը չար սրտին վրայ փոփոխութիւն մը կ'ընէ ի բարին: Ասով մարդուն խնայական կարողութիւնները կը սրին, բայց սիրտը տակաւին չար կը մնայ:

Երբ մարդուն խնայական կարողութիւնները կը թուելով կը սրին, ինք փոխանակ հրեշտակ ըլլալու, իր չար սրտին փափաքները յաղեցնելու աւելի դիւրութիւն ստացած կ'ըլլայ: Գիտեմ որ Լուսոյ խմբագիրն եւ Սուրբ դրոց անաղիտի եղողներուն նորալուր վարդապետութիւն պիտի երեւայ, երբ ըսեմ թէ ճշմարիտ բարոյականութիւնը սրտին նորոգութեանը մէջ կը կայանայ, եւ թէ այն նորոգութեան միակ հեղինակը Հոգին սուրբ է, որ ոչ հաշիւներ եւ լեզուներ, այլ աստուածաշին ճշմարտութիւնը կը գործածէ այս նորոգութեան գործին մէջ: Տասն եւ ինը դար առաջ աշխարհ եկող ճշմարիտ Լոյսը, Տէր Յիսուս, իր աշակերտաց համար ըրած վերջին աղօթքին մէջ չ'ըսաւ, Սրբէ՛ դանոնք թուաբանութիւնով, աշխարհագրութիւնով կամ Լատիներէնով, եւայլն, այլ ըսաւ, «Սրբէ՛ դանոնք թուաբանութիւնով» . թու խօսքդ ճշմարտութիւն է» (Յովհ. Ժ. 17):

Լոյս կ'ըսէ թէ յիշեալ ուսումնեց հետեւելով, «Կ'ըսենք անոր արբանիքները իրապէս եղծող կարգ մը մարտիկներն ենք ինչ մասն մարդ» : Ի պատասխանի Լուսոյ այս խօսքին բաւական է ըսել թէ կիրակին նպատակը զմարդ միայն միւրութիւններէ հեռի սլահել է, այլ «արբանիքն և հոգեւոր կենաց մէջ յառաջ քանակ է»:

Ն. Դ. ԳԱՅՐԻԿԵԱՆ

ԱՊՕՐԻՆԱԻՐ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՅԼՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Երբ մօտերս Աւետարանական գործով դէպ ի Բաղէշ եւ ուրիշ տեղեր ճամբորդութեան պտոյտ մը ըրի, սա յետագայ ցաւով պատմութիւնը լսեցի: Պղքիտցի բաւական հարուստ շինական մը Բաղէշի արժանապատիւ Ստեփան առաջնորդին քով երթալով կ'ըսէ. «Իմ այժմեան ամուսինս խելագարութիւն մը ունի. արտօնագիր մը կուտամ վերստին ամուսնանալու»: Նա ալ առանց ճշգրիտ ապացոյցներով եւ արժանահաւատ վկայիւք իրողութիւնը հաւատարմութեամբ սակարկութեան մասնելով քսան ոսկի դին մը կ'առաջարկէ. հոսի յետոյ տասը ոսկոյ վախճան կը տրուի մէջերնին: Շինական արտօնագիրն առածին պէս կ'երթայ, եւ դրամի զօրութեամբ երկրորդ մը ձեռամբ կը ստակուի:

Նորոգ կնոջը հետ, երբ այն կողմերն էինք, եւ սոյն սրտաճմիկ իրողութիւնը ստուգելու համար աներկբայելի ապացոյցներ կ'որոնէինք, խուզարկելով գտանք որ վերջիջեալ շինականն իր նախորդ ամուսնոյն դէմ սաստիկ ատելութիւն ունենալով, այլեւայլ սուտ պատճառներով խեղճ կինը յաճախ բրտօրէն կը դանակածէ եղեր, որոյ վասն կ'երեւի թէ կինն ալ զոյգն ինչ խելաց պաղատութիւն ստացած է, թէ եւ յետ ժամանակաց, ինչպէս կը վկայէ անկանաւոր մէկը, բուժուած է: Առաջնորդին այս ատօրինաւոր դործողութիւնը ամէն կողմ կը լսուի, եւ Բաղէշի արդարամիտ եւ ողջախոհ ազգայինը կը բողոքեն այս զեղծման դէմ:

Սակայն այսօրիկ պատուարժան առաջնորդը, տա ահի եւ աճապարանօք, իւր տուած հրամանագիրը յետո կոչելու կը փութայ, եւ ամօթաշար ըլլալով քանի մը օրէն զիշերուան մը մէջ քաղաքէն կ'անհետանայ:

Արդոյ վերժանողը, այս զեղծման հանդոյն ազգակործան եւ բարոյականութիւնն ի հիմանց տապալող հեթանոսական յուսի պոփրութիւն մը բազում ուրեք տեղի գլխած է կաշառակութիւնը եւ արժաթաւոր առաջնորդաց թոյլութեամբ: Ուստի ճշմարիտ հայրենասէրք պարտին վաղ ընդ միոյթ այսպիսի զեղծութիւնը խափանելու միջոցներուն ձեռնարկել, Հայաստանի բանաւոր եւ բարոյական դաշտն ուղղող բարձր ակերէն շատերն ամէն տեսակ զարհուրողութիւններով ապականած եւ պղծտորած են, եւ անոնցմէ վազած ժանտաբոցը վտակները պակաս չեն Հայաստանի գաղաղապարներէն. տարակոյս չկայ որ, միւս բոլոր յատակ եւ կենդանի առուներն ալ բնականապէս սխալ են ինքնան: Ըստ առաքելոյն, եթէ աղբիւրի մը միւս նոյն բերնէն անուշ եւ լեզի ջուր միանգամայն բխէ, դառն մասը, սրչափ ալ ստիպու ըլլայ, անուշ մասը սխալ դառնացնէ, ուստի ամէն ջանք ի գործ ածելու է դառն մասը անուշահամ ջուրերէն վատելու: Ահ, ուր էր որ Աստուծոյ իմաստուն տրամադրութեամբ Հայաստանի հոտած ակերը տօթագին երաշտութեան մը խաղառ ցամքէին, որ խեղճ Հայ հասարակութիւնը այն պղտոր աղբերց գիմելով փախուկ միտքը յանդէտս առաւել անբերրի չընէր: Ուր էր որ Երկինք Հայաստանի լեռներէն եւ բլուրներէն յարուցանէր եւ ի յայտ ածէր այն մաքրահոս առուները, որոցմով խեղճ Հայը կարենար իւր ժամանակաւոր եւ յաւիտենական պապական անցունել, եւ իւր նախնական փառաց ժամանելով իւր ծառաստան ամէն տեսակ քաղցրահամ ստուղներ հասցունէր ապագային մէջ իւր զուական անունը եւ յաղութը տալու: Ինչպէս եղիպատցի Հաղարը իւր տիկնոջ երեսէն փախած ատեն Աստուած անոր աչքերը բանալով ջրհոր մը ցուցուց, ուրկէ խմելով ապրեցաւ նաեւ անոր զաւակը, այսպէս ալ երանի թէ Երկինք Հայաստանի որդուց ցուցնէր Աւետարանի ամենայն տակ եւ կենդանի աղբիւրները:

Վ. ԳՐԻԳՈՐ ԳԵՈՐԳԵԱՆ

Վան, դեկ. 6, 1875

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յունիս. 43 ըստ Յուն. և Յունիս. 25 ըստ Լատ. 1876

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԵՆ. Սուլթանին որդին Ապտիւլ Մէճիւ էֆէնտին հաղարարեալեալ թեան աստիճան բարձրացաւ :

— Կ. պոլսոյ նախորդ քաղաքապետ Հալիթ փաշա հասարակաց դործոց պաշտօնեայ անուանեցաւ :

— Պատերազմական դործոց պաշտօնէին խորհրդական Ռէֆէթ էֆէնտին Պոլսոյ քաղաքապետ անուանեցաւ :

— Կապադայի կառավարիչ Կոստանդէֆէնտին Րումէլիի պէյլէրպէյաթեան աստիճան բարձրացաւ :

— Արդարութեան պաշտօնեայ Ճէվտէթ փաշա կայսերական հրամանաւ մօտեցաւ Ադրիանուպոլսոյ և Դանուբի կոստակալութիւններն այցելելու պիտի երթայ կայսերական հրովարտակին փութով և կատարելապէս գործադրութեան ի մօտոյ հսկելու :

— Կըլսենք թէ մեծ եպարքոսն Այնթապի Բողոքականաց վարժարանին շինութեան հրաման տալ որոշած է :

— Հասարակաց կըթութեան պաշտօնարանը Բ. դուռը պիտի փոխադրուի տպագրական գրասենեկին մօտ :

— Ծովային դործոց պաշտօնէից Ժողովն այսուհետեւ շուրան պահելից պիտի կոչուի :

— Կառավարութիւնը Եւրոպայէն մօտեցաւ 15 Գրիւլիի թնդանօթ և բաւական ռազմավթեր ընդունեց : Կ'ըսուի թէ այս թնդանօթները Տարտանէլի բերդերուն վրայ պիտի դրուին :

— Եւրոպական տէրութիւններէն շատերը համաձայնեցան հեռագրական փոփոխութեանց մասին, որ գործադրուիլ սկսան : Այս համաձայնութեան նպատակն ոչ թէ հեռագիրներու գիները զեղչելու, այլ տարբեր գիծերով զրկուած հեռագիրներուն գիները միօրինակ ընել է. այնպէս որ եթէ մէկ գիծը վնասուի, հեռագրալուրն առանց յապաղելու ուրիշ գծով պիտի զրկուի : Այս նոր օրինաց համաձայն, Եւրոպայէն դուրս զրկուած հեռագիրներու համար, տասը գիրը մէկ բառ, իսկ Եւրոպայի մէջ մէկ տեղէն միւս տեղ զրկուած հեռագիրներու համար տասն և հինգ գիրը մէկ բառ պիտի համարուի : Եւրոպայէն դուրս զրկուած հեռագիրները փոխանակ 20 բառի հաշուով ծախք տալու, ինչպէս մինչեւ յարդ կու տային, թէ և մէկ հեռա-

գիրը ճշտութեան աւելի չտարունակէր, այսուհետեւ իրենց պարունակած բառերուն համեմատ ծախք պիտի տան : Ըստ նոր կարգադրութեան հեռագիրներու գինը ֆրանքի հաշուով սահմանուած է : Թուրքիոյ հեռագրական պաշտօնարանները և դահեկան և 13 1/3 փարա մէճիաիլէ ստակը մէկ ֆրանքի տեղ պիտի առնուն : Կըլսուանք որ մեր ընթերցողներէն անոնք, որ Եւրոպա հեռագիր կը զարնեն շահաւոր պիտի գտնեն այս նոր օրէնքները :

— Այն շոգենաւն որ Հերսէքի նորընտիր կոստակալն Ալի փաշան ի Բլէք տարաւ անցեալ շաբաթ, Հերսէքի մէջ գտնուող կայսերական դորսց համար ալ 80 անտուկ հազնէիք տարաւ, զոր բարեւէր անձինք նուիրած էին :

— Սնցեալ երեքշաբթի օր, երբ Լանկացի շատ մը Յոյներ Սանտրոպուրնուի ծովեզերքն երթալով խաչը ջուրը նետելու արարողութիւնը կը կատարէին, արձարաններէն մէկուն առջեւ տախտակամածը յանկարծ փլաւ, և վրան գտնուողներուն ամէնքն ալ ծովն ինկան, սակայն ամէնքն ալ ազատեցան :

— Սնցեալ կիրակիէ օր մեծ խռովութիւն եղաւ Գարակեօմիւլիի Հայոց եկեղեցւոյն մէջ : Այն թաղին բնակիչներուն մէջ երկպառակութիւն կար : Ոմանք կ'ուզէին թաղին վարժարանը չափահաս մարդոց համար կիրակնօրեայ դասարան ընել, ուրիշները չէին ուզեր, և ասկէ ծագեցաւ խռովութիւնը : Ոստիկանութեան զինուորներ գալով իբր 20 հոգի բռնեցին և խռովութիւնը հանգարտեցաւ :

— Յունաց պատրիարքարանի մէկ Ժողովն անցեալ շաբաթ վեց աստուածաբաններու յանձնեց խորհիլ թէ արևելեան և արևմտեան եկեղեցեաց յարաբերութեանը համար ինչ օգուտ կրնայ քաղուիլ Հին Կաթոլիկաց Ժողովէն որ անցեալ ամառ Պան քաղաքին մէջ գումարուեցաւ :

— Այն հանգանակութիւնը որ նոր տարւոյ առթիւ բացուեցաւ ի նպատակ անոնց, որ Ս. Ժովն մուտքը Պոսփորի վրայ կը կենան նաւերէկէլոյ օգնելու համար, իբր 55 ոսկի եղաւ :

— Այս օրերս Կ. պոլսոյ և արուարձաններուն մէջ գողութիւնները նորէն շատցան : Դրեթէ ամէն օր երկու կամ երեք տուն կամ խանութ կը կողոպտուի :

— Կ'ըսուի թէ քանի մը օր առաջ գող մը որ լուծայափոխէ մը մեծագումար ստակ գողնալով կը փախչէր՝ դիպուածով ձգեց ստակին տողը և որուն մէջ 1,500 դահեկան կար : Տղայ մը տուպրակը դանակով բերաւ լուծայափոխին, որ անոր 10 փարա պարգև տուաւ :

— Կ'ըսուի թէ Տիգրանակերտի մէջ շատ ձիւն եկաւ և երկար տառն նստաւ, և թէ արդէն ուտելիքի նեղութիւն կը կրուի :

— Երբեմն հասարակաց դործոց պաշտօնեայ Էտհէմ փաշա, և Ատա-նայի նախորդ կառավարիչ Ահմէտ փաշա տասնական հազար դահեկան ամսական ընդունեցան :

— Դրեթի Օթման դրամատեղանը անցեալ շաբաթ ծանոյց որ 100ին 9 շահ բերող 1872ին արժէթ զլծոց կէս շահը պիտի վճարէ :

— Բ. դուռը ծանուցագրեր զրկեց այլեայլ հասարակութեանց գլխաներուն, և վիճուրական տրոյց նոր ձեւին և կայսերական հրովարտակին գործադրութեան համար քանի մը մասնաւոր պարագաներու նկատմամբ անոնց կարծիքը հարցուց :

— Արտաքին գործոց պաշտօնէին ապարանքը մօտեցաւ երկու անգամ խորհուրդ եղաւ ոչ-Մահմետական հասարակութեանց արտօնութեանց վրայ : Այս խորհուրդներուն ներկայ էին շատ մը պաշտօնատարներ, ընդ որս կային Բողոքական Ժողովրդեան ազգապետ, Յակոբ էֆէնտի Մատթէոսեան, Օտեան էֆէնտի, Արիստարքի պէյ, Եսկանձո էֆէնտի, Եղգապալ էֆէնտի և Լատին Ժողովրդեան փոխանորդ Վարթալիթի էֆէնտի : Այսպէս Թուրքիոյ ոչ-Մահմետական ամէն հասարակութեանց ներկայացուցիչներն այն խորհրդոց մէջ էին :

— Տասներկու հոգիէ բաղկացեալ աւագակաց խումբ մը, որոց պարագլուխը կին էր, Թեսաղոնիկէի մէջ բռնուեցաւ :

— Երբ կայսերական վերջին հրովարտակը հրատարակուեցաւ, որ տասանորդի արոց 1/10 շնորհելով փոխանակ 100ին 12 1/2 առնելու 10 առնել կը պատուիրէր, Սեբաստիոյ չըջականներն արդէն տասանորդի մեծագոյն մասը բոս առաջնոյն հաւաքուած էր : Սակայն տեղական իշխանութիւնք երբ նոր օրէնքն ընդունեցին, արդէն հաւաքուած տասանորդին 100ին 2 1/2 ևս տուին : Այս արդարութեան դործն արժան է յիշուելու ի պատիւ կայսերական կառավարութեան :

— Նիգչիլի ամրոցը Հերսէքի այն մասին մէջ կառուցուած է, որ շատ մօտ է Գորատապի. և Գորատապի հողը բերքին երկու կողմը կ'իյնայ: Որովհետեւ ապստամբք լեռները բռնած և ամէն կողմէն ամրոցը պաշարած էին, հոն պաշար տանել գոյնարին դուրծ էր: Սակայն Բէուֆ փաշա այս գոյնարին ձեռնարկութիւնը յաջողութեամբ ի գլուխ հանեց: Քանի մը լրացիրք Բէուֆ փաշայի այս ձեռնարկութեան միջոցին ապստամբաց հետ ըրած կըռուոյն վրայ խօսած ատեն, ապստամբաց կորուստը թեթև նկարագրած էին: Այժմ Պասիքէթ լրացիրք կ'ըսէ թէ, այս կռուոյն վրայով հետզհետէ առնուած տեղեկութիւնները կը ցուցուն որ կռիւը շատ սաստիկ եղաւ և ապստամբք չարաչար յաղթուեցան, և 600 հոգի կորուսին որոց մէջ էր նաև անոնց պարագլուխը: Բայ ասկէ կայսերական զօրքն ապստամբներէն 800 հրացան առին:

— Քանի մը Եւրոպական թերթեր անցեալները ծանուցին թէ ապստամբք մեծ զօրութիւն զրկեցին Թրէպիսիէի հիւսիսային կողմի ճամբան, Թրէպիսիէի ու Մոսթարի մէջտեղ հալորդակցութիւնը կտրելու: Հիմա Բակուդայէն զարնուած հեռագրալուրէ մը կը տեղեկանանք որ, անցեալ երեքշաբթի օր Թրէպիսիէի պահապան զօրքը յարձակում ըրաւ ապստամբաց վրայ. և վեց ժամ կռուելով շատ մարդ ջարդեց ու մնացածները ցիրուցան փախուց:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փրանքօ—Գերմանական պատերազմէն ետքը, 1871ին Գաղիոյ մէջ հասարակականք (գօմիւնիսթ) մեծ խռովութիւններ հանեցին, բայց վերջապէս հասարակականութիւնը կործանեցաւ, և շատ մարդիկ ձերբակալ եղան: Այս ձերբակալ եղած մարդիկը դատող ատենը մօտեցաւ: Այս յանցաւորներէն 110 հոգի մահուան, և մնացեալներն այլևայլ ժամանակի համար բանտարկութեան դատաւարութեան:

—Աւստրիո—Հունկարիոյ կառավարութիւնը այլևայլ կարեւոր խնդիրներու վրայ խորհել սկսած ըլլալով, քանի մը օր առաջ Հունկարիոյ պաշտօնեայք Վիէնա գալին Աւստրիոյ պաշտօնէից հետ խորհելու: Վիէնա-

քանութեան տակ առնուած խնդիրներն են մաքսերու խնդիրը, զոր Աւստրիոյ պաշտօնեայք փոփոխել կ'ուզեն, և Հունկարական դրամաւեղանի խնդիրը, զոր Հունկարիոյ պաշտօնեայք հաստատել կը փափաքին: Որովհետեւ հիմա Աւստրիոյ պետութեան մէջ, կայսերական թղթագրամ և Վիէնայի դրամաւեղաններու թղթագրամ անունով երկու տեսակ թղթագրամ կայ, և որովհետեւ Հունկարիոյ ելիմուտքն աղէկ վիճակի մէջ է, Հունկարական դրամաւեղանի առնուով երրորդ տեսակ թղթագրամ հանելու առաջարկութիւնը կ'երևի թէ աղէկ հետևանք պիտի չունենայ: Սակայն Հունկարական պաշտօնեայք այնչափ կը փափաքին աղգային դրամաւեղանի արտօնութիւն ստանալ որ զայն ձեռք բերելու համար մաքսային տուրքերու մասին իրենցմէ պահանջուած զիջումներն ընելու պատրաստ կ'երևին:

—Եւրոպական թերթերը կը շարունակեն իրենց դիտողութիւնները կամա Անտրատի առ Բ. դուռն մատուցանելու խորհրդաւոր ծանուցագրոյն վրայ, բայց և ոչ մէկը յայտնի կը ցուցնէ ծանուցագրոյն բուն պարունակութիւնը: Հմուտ քաղաքագէտ մարդոց կարծեացը նայելով, հիւսիսային երեք տէրութեանց կողմէն Բ. դրան տրուելու այս պաշտօնական դիրքը կարեւոր է, ոչ վասն զի յիշեալ տէրութիւնք նոր բան մը կը պահանջեն Օսմանեան կառավարութիւնէն, այլ վասն զի այս դիրքն այն երեք տէրութեանց միաբանութեանը նոր ապացոյց է:

—Կալէսի իշխանը կը շարունակէ իր ուղեւորութիւնը Հնդկաստանի մէջ, և ամէն տեղ մեծաշուք ընդունելութիւն կը գտնէ: Կ'ըսուի թէ Պանքիփօրի մէջ ի պատիւ իշխանին եղած հանդիսին մէջ 400է աւելի փղեր կային:

—Միացեալ Նահանգաց մէջ 1865ին երբ դերեվարաց ապստամբութիւնը նուաճուեցաւ, ապստամբութեան պարագլուխներն իրենց քաղաքական իրաւունքէն զրկուեցան: Անցեալ շաբաթ աղգային ժողովոյ մէջ առաջարկութիւն եղաւ անոնց ներումն չնորհել, սակայն այս առաջարկութիւնը մերժուեցաւ:

—Գաղիոյ մէջ ընտրութիւններն առանց չիթութեան կը կատարուին: Կառավարութեան կողմանէ քանի մը ժողովներու եղած միջամտութիւնը, և պահպանողական կու-

սակցութեանէն ներկայացուած ընտրելեաց համար տրուած օգնութիւնը կասկած յարուցին բոլոր հասարակապետականաց մէջ. նոյն իսկ արդի պաշտօնէութեան պաշտպան եղող հասարակապետականաց մէջ ալ: Ուստի զարմանալի չէ որ ծերակուսի մնացեալ անդամներն ընտրելու համար ընտրուած երեսփոխաններուն մեծագոյն մասը հասարակապետական է:

—Անցեալ շաբթու, Սպանիոյ ընտրութեանց մէջ աղատական կուսակցութիւնը յաղթուեցաւ: Յաւով կը լսենք որ այս անգամ չընտրուած անձանց մէջ է նաև Սէնտ Գաւթէլար:

—Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնը Գուալայի ապստամբութեան տոյսափ երկար տևելուն վրայ դժգոհութիւն ցուցուցած էր վերջին տարիներս: Ասոր համար ընդհանրապէս կը վախցուէր թէ յիշեալ կառավարութիւնը միջամտութիւն պիտի ընէր այս խնդրոյն, սակայն Ամերիկայի կառավարութեան կողմէն մօտեցաւ աղգային ժողովոյն տրուած բացատրութիւններէն կը տեսնուի որ յիշեալ կառավարութիւնը միջամտելու նպատակ չունի:

ԵԼԵԻՄՏԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՆՏԻԱԿԱՆ

Յունուար 12/24 1876

Գոնստլաէ	23 04	Բում, երկաթ. բաժինք	36
ԳՐԱՄՔ, Օսմ. լիբան 400 էն			
Մեհալիէ	103	Բուսիոյ բոլ	89 1
Ան քանդոց	108 1	Նարդէն	88 1
Պիլիս ստակ	137	Անգլ. լիբա	110 1

ՇՈՒԿԱՅԻ ԳԻՆԵՐ, յունուար 10/22 1876

Բաժնակ քաղ	6—7	Սահուէ, Եմէն, քաղ 17—	49
Թիթիկ »	42—47	Սփարմայէն, Գրիլ, սնտ. 70—	73
ձեթի »	12—13 1	Լեղակ, քաղ	50—133
Արիս »	240—275	Պողպատ, սնտ.	200—210
Ձէօ »	4—6	Կապար, կենդ.	160—163
Շաքար, փշիկ, կենդ. 212—222		Բեն (քաղիցա) բիւ.	91—92
» զուլի » 245—250		Բիթեղ, 2 սնտ.	260—270
Բեղրոլ (կաղ),		Ապակի քրանք	20—21
Ամբի. սնտ.	70—72	Սրկած, Անգլ. կենդ.	70—75
Ցորեն կարծր, քոռ	26—30	» Ձիթեղ(սած) »	93—105
Գարի, »	14—15 1	Բուրդ, լուացուած, քաղ 11—	111
Որդան կարմիր, քաղ	36—40	» չլուացուած, »	7—8
Սահուէ, Բիոյ, քաղ	14—15		

Շուկայի վիճակը նոյն է, ինչ որ էր անցեալ շաբաթ: Եւրոպայ ապրանք չորիւկութեան համար գրեթէ առևտուր չկայ: Զմիւռնիայէն շոգեմատով բեղրոլ եկաւ, սակայն դեռ այս ապրանքին գինը բարձր է:

Ամերիկայի միսիոնարաց ընկերութեան կողմէն
Խմբագիր Ճ. Ք. ԿԻՐԻՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Ձագմագճըլար, Յակոբեան խան, Թիւ 12.